

תעשייה בישראל - ערן חדר

אחוז המועסקים בתעשייה הוא כ 18% מכלל המועסקים במשק (לא כולל בענף הבניה שבו מועסקים כ 12%). ענף התעשייה התפתח מאז קום המדינה. הוא החל בעיקר במפעלים לייצור מוצרים בסיסיים - מזון וטקסטיל. החל מאמצע שנות ה-80, לאחר היציאה מהמשבר הכלכלי והפחתת האינפלציה, החלו שינויים בתעשייה הישראלית, שהתבטאו בירידת חשיבותם של ענפי התעשייה המסורתיים במיוחד ענף הטקסטיל (בשל תחרות עם תוצרת זולה וכוח עבודה זול בעול"ש), והחלה צמיחה מהירה של תעשיות מתקדמות (דור ההייטק). את התעשייה בישראל ניתן לחלק לשתי קבוצות מפעלים:

1. תעשיות מתקדמות - משתמשות בטכנולוגיה מתקדמת - אלקטרוניקה, מטוסים, ציוד רפואי, תקשורת אלקטרונית, כימית, ציוד חשמלי.

2. תעשיות מסורתיות - מזון, משקאות, טקסטיל, נייר ודפוס, עץ, מתכות, פטרוכימית (ייצור גומי ופלסטיק). אולם גם בחלק מהמפעלים המסורתיים החלו להשתמש בטכנולוגיה מתקדמת.

מאז שקמה מדינת ישראל, גדל הייצוא של סחורות תעשייתיות שונות באופן משמעותי. כיום מהווה הייצוא התעשייתי כ 51% מתוך כלל הסחורות והשירותים שישראל מייצאת. עיקר הייצוא התעשייתי הוא של סחורות מענפי הייצוא המתקדמים.

**** הממשלה מעורבת בפיתוח התעשייה והיא תומכת בה בדרכים שונות. מעורבות הממשלה משפיעה גם על התפרוסת הארצית של מפעלי תעשייה. כאשר הממשלה מחליטה לפתח את אזורי השוליים (נגב, גליל) וליצור שם מקומות עבודה נוספים, אז היא מציעה ליזמים הטבות ותמיכה כדי שיקימו מפעלים באזורים אלה ולא במרכז הארץ. הממשלה יכולה גם במשך שנים רבות להשקיע הון רב, גם בלי לקבל רווח, במפעלים כלכליים גדולים שאותם היא מעונינת לקדם - מעין השקעה לטווח ארוך (לדוגמא השקעות רבות בתעשייה הביטחונית - התעשייה הצבאית והתעשייה האווירית, חברת רפא"ל). דוגמאות למעורבות ממשלתית:**

1. חקיקת חוקים - ב 1959 נחקק החוק לעידוד השקעות הון וב 1984 נחקק החוק לעידוד מחקר ופיתוח בתעשייה - החוקים מעניקים הטבות כספיות למפעלים שהמדינה מעונינת לקדם ולעודד פיתוח תעשייה עתירת ידע.

2. מתן תמיכה כלכלית למפעלי תעשייה באזורי עדיפות לאומית - קבלת מענקים, פטור מתשלום מס במשך כמה שנים, החזר חלקי להשקעה, הנחה במיסים וכו'.

בקרית גת מורגשים היטב העידוד והמעורבות הממשלתיים בנושא התעשייה. העיר נמצאת באזור עדיפות לאומית, ויזמים שונים מקבלים תמריצים כלכליים שונים שנועדו לעודד אותם להקים בעיר מפעלי תעשייה. ב 1999 הוקם בעיר מפעל למעבדי מחשב זעירים של חברת האלקטרוניקה האמריקאית הרב לאומית "אינטל". קריית גת אינה רחוקה ממרכז הארץ ולכן ניתן להעביר אליה עובדים מיומנים, מהנדסים, פיזיקאים, טכנאים ואקדמאים ולהנות מתמיכה וסיוע ממשלתיים. הקמת מפעל "אינטל" בקריית גת תרם לעיר רבות: בעיר נוספו מקומות עבודה רבים, כולל במפעלים נוספים שהוקמו בעקבות "אינטל". יצירת תדמית חיובית לעיר. מעבר של אוכלוסייה איכותית וברמה גבוהה אל קריית גת וסביבתה (חברת "אינטל" היתה מעונינת שעובדיה יתגוררו בקרבת המפעל).

א. תרומה לקהילה - חברת "אינטל" מקדמת פרויקטים למחשוב בתי ספר בעיר והקמת מרכז מחשבים לילדים ולקשישים.

ב. עיריית קריית גת מגדילה את ההכנסות שלה ממיסים, ואת ההכנסות ניתן לנצל לשיפור רמת השירותים בעיר.
ישראל נחשבת למדינה מפותחת - אחוז המועסקים בחקלאות נמוך מאוד (בסביבות 3%) ומדובר על "חקלאות הייטק" - חקלאות עתירת ידע והון עם דגש על טכנולוגיה חקלאית מפותחת, מכונות, חממות, שיטות השקיה ממוחשבות, פיתוח זנים חדשים, ויבול רב. התעשייה מפותחת (כולל תעשיות הייטק), ואחוז גבוה של מועסקים בענפי השירותים (מגזר שלישוני ורביעוני) - שירותים ציבוריים, שירותים פיננסיים ומחקר - תוצאה של עלייה ברמת החיים.

את הכלכלה של ישראל מאז שנות ה-90 מעצבים שני תהליכים מרכזיים:

1. נטייה להקטין את המעורבות הציבורית של הממשלה (בחקלאות, בתעשיית טקסטיל, הפרטת חברות ממשלתיות) והתחזקות כוחות השוק (יזמים פרטיים, בעלי חנויות, קונים ומוכרים פרטיים, לדוגמה בענף המסחר). אולם עדיין יש למעורבות הציבורית השפעה רבה על המשק. כוחות השוק מבצעים פעולות שמטרתן להגדיל את הרווחים של הפרט. מעורבות הממשלה יכולה להתבטא בדרכים שונות - בעלות על מפעלים גדולים וחברות גדולות, קביעת מדיניות כלכלית, עידוד ייצוא, הגבלות על החזקת מטבע חוץ, מתן תמיכה כלכלית למפעלים, קביעת מכסות ייצור וכו'. בשנים הראשונות למדינה, הממשלה הייתה מעורבת כמעט בכל הפעילויות הכלכליות.

2. השתלבות המשק הישראלי בתהליך הגלובליזציה - פתיחות אל הכלכלה העולמית והתחברות אליה (בתיירות, בענף ההייטק).

גורמי מיקומן של התעשיות בישראל:

רוב מפעלי התעשייה בישראל מרוכזים באופן ברור במטרופולינים של ת"א (מרכז הארץ) וחיפה. גורמי המיקום העיקריים:

1. סמוך לאזורי הפקת מחצבים (חומרי גלם) - מפעלי ים המלח.
2. סמוך לנמלי ים - סמוך לנמלי חיפה ואשדוד - בתי זיקוק ולידם מפעלים פטרוכימיים במפרץ חיפה (פריקת נפט מיובא). מפעלים לייצור פלדה, שבהם יש חשיבות להובלה של מטענים כבדים כמו פחם וברזל, ממוקמים ליד נמלי ים, כדי לחסוך בעלות ההובלה.
3. סמוך לריכוזי אוכלוסייה - האוכלוסייה משמשת מקור לכוח עבודה רב ומגוון, שוק צרכנים ומקור להון וידע. ריכוזי אוכלוסייה שימשו תמיד מקור משיכה לתעשיות מזון, טקסטיל, רהיטים, הלבשה וגם לתעשיות עתירות ידע. יש שאיפה למקם תעשיות מזהמות ומזיקות לסביבה באזורים דלילי אוכלוסייה, לדוגמה בנגב, אבל קיימת הבעיה של ריחוק מהאוכלוסייה הצורכת והעובדת.

התעשיות העיקריות בישראל - מאפיינים, מיקום ושינויים:

**** תעשיית הטקסטיל - תעשייה קלה עתירת כוח עבודה. אינה עתירת הון ואינה עתירת ידע. חומרי הגלם שלה כותנה, צמר, פשתן. בשנות ה-50-60 זכתה לתנופת פיתוח במיוחד בעיירות הפיתוח ממספר סיבות:**

א. התאימה לשלבי תיעוש ראשוניים, וענתה על הצורך לספק במהירות עבודה לתושבים רבים ככל האפשר.

ב. מכיוון שהיא לא דורשת ידע ומיומנות גבוהים, היא התאימה לקליטת עולים רבים בעיירות הפיתוח בצפון הנגב (יוצאי אפריקה).

ג. זו תעשייה שדורשת מעט השקעות ולכן ניתן להקימה בקלות ובמהירות באזורי השוליים. מפעלי הטקסטיל נהנו מקרקע זולה

ותמיכה ממשלתית בעיירות הפיתוח ואף היו קרובים אל שדות הכותנה בצפון מערב הנגב.

מאז שנות ה-80-90 תעשיית הטקסטיל נמצאת במשבר ממספר סיבות:

א. העתקת מפעלים אל מדינות העול"ש (הודו, סין, תאילנד) ובעקבות הסכמי השלום וקשרים כלכליים גם אל המדינות השכנות (ירדן, מצרים, טורקיה), כדי לנצל בהן כוח עבודה זול. בארץ המשכורות גבוהות, ומכיוון שבתעשייה זו מועסקים רבים הרי שבעלי המפעלים רוצים לחסוך בהוצאות.

ב. התוצרת המקומית בארץ נחשפה ליבוא מתחרה. תושבים בארץ קנו פחות תוצרת מקומית, ומפעלי טקסטיל בארץ נקלעו להפסדים ונאלצו לסגור. כמו כן, צמצום התמיכה הממשלתית לתעשייה זו (בשל מתן דגש רב יותר לתעשיית ההייטק) הכביד על בעלי מפעלים וגרם לסגירתם.

כתוצאה מכך, גברה האבטלה בעיירות הפיתוח עקב פיטורי עובדים. יש לציין, כי ההתפתחות הטכנולוגית שחודרת גם אל מפעלי הטקסטיל מצמצמת את הצורך בידיים עובדות בהם ומגבירה את פיטורי העובדים.

**** תעשיות כימיות ופטרוכימיות** - מבוססות על חומרי הגלם - גופרית, מלח, אשלג, מגנזיום, נפט מזוקק. התוצרים - חומרי דיזון והדברה, מוצרי גומי ופלסטיק, תרופות, מוצרי חיטוי וניקוי, מוצרי קוסמטיקה. מוצרים רבים של תעשייה זו מיועדים ליצוא. ככל שרמת החיים עולה צריכת המוצרים של תעשייה זו עולה. תעשייה זו דורשת ידע, והשקעות הון במחקר. מיקום בארץ בשני אזורים עיקריים:

1. אזור מפרץ חיפה - סמוך לנמל ולבתי הזיקוק (נפט מיובא).

2. אזור דרום ים המלח, אזור ערד ודימונה - קירבה לחומרי הגלם והמינרלים המופקים מבריכות האידוי בים המלח.

**** תעשיות עתירות ידע** - "מהפכת ההייטק" - כך מכונה השינוי הבולט ביותר בתעשייה הישראלית בעידן הגלובליזציה. צמיחתה המהירה של תעשיית ההייטק העלתה את מעמדה הכלכלי של ישראל בעולם. תעשיית ההייטק הישראלית מפורסמת בעולם במיוחד בכמה תחומים כמו - תקשורת לווינים ומחשבים, ביוטכנולוגיה (ייצור תרופות וזנים חקלאיים), אבטחת מידע באינטרנט, ציוד רפואי וכו'. לתעשייה זו מספר גורמי מיקום ייחודיים:

א. בסמוך ובתוך המטרופולינים הגדולים (ת"א - כולל האזור של הרצליה פיתוח המכונה "עמק הסיליקון" הישראלי, וקריית המדע בין נס ציונה לרחובות, חיפה, ירושלים) - שבהם מרוכז כוח עבודה איכותי, מיומן ומקצועי ורמת שירותים גבוהה ופעילות כלכלית מפותחת.

ב. קירבה למוסדות מחקר ואוניברסיטאות (מכון ויצמן ברחובות, הטכניון בחיפה, אוניברסיטת ת"א, אוניברסיטאות בב"ש וירושלים).

ג. אזורים עם איכות חיים ומגורים גבוהה.

ד. אזורים עם נגישות גבוהה - קירבה לשדות תעופה וכבישים בין עירוניים.

ה. אזורים עם עדיפות לאומית ועידוד ממשלתי להקמה - לדוגמא מפעל "אינטל" בקריית גת.

תעשיית ההייטק היא תעשייה עתירת הון. ההשקעה בתעשיית ההייטק היא ברמת סיכון גבוהה. יזמים שיש להם רעיון מקימים חברת הזנק (חברת "סטארט-אפ") וזקוקים להון, ואין ביטחון שהמוצר שלהם יצליח וקיים חשש שמישהו אחר יקדים וייצא לשוק עם מוצר טוב או זול יותר. ממשלת ישראל תמכה בהקמת חברות הון סיכון, שתפקידן לגייס כסף ממשקיעים

שונים לצורך מימון. חברת הייטק מבוססת יכולה לגייס כסף לפיתוח נוסף ע"י הצטרפות לבורסות שונות בעולם.
התנאים שעודדו את התפתחות תעשיית ההייטק בישראל:

1. "הון אנושי" ותשתית מדעית מפותחת - שפע של כוח אדם מימון ומשכיל, שפע של אוניברסיטאות ומכוני מחקר. מספר בעלי תואר דוקטור בתחום מדעים מדויקים בישראל הוא מן הגבוהים בעולם, וגם מספר המהנדסים והטכנאים גבוה (כול תרומה של העלייה מבר"מ לשעבר).

2. תמיכה של המדינה והשקעות גדולות במחקר ובפיתוח - הממשלה הקימה קרן מחקר ופיתוח שמחלקת מענקים. הוקמו "חממות טכנולוגיות" - סיוע במימון, בניהול ובשיווק ליזמים ולמפעלי הייטק בראשית דרכם. המדינה מממנת פרויקטים למחקר ופיתוח בשיתוף האוניברסיטאות וחותמת על הסכמים לשיתוף פעולה בינלאומי בנושא מו"פ עם מדינות רבות בעולם.

3. התעשיות הביטחוניות והצבאיות שימשו בסיס להקמת מפעלי הייטק אזרחיים לאחר משבר שפקד את התעשייה הביטחונית - באמצע שנות ה-80 חלה ירידה משמעותית ביבוא נשק ישראלי למדינות בעולם ומפעלי התעשייה הביטחונית של ישראל נקלעו למשבר חמור. רבים מהעובדים, שנאלצו לעזוב את התעשיות הביטחוניות הקימו תעשיות אזרחיות שהתבססו על הידע והניסיון שרכשו במסגרת הצבאית.

4. חתימת הסכמי סחר עם האיחוד האירופי ועם ארגון הסחר החופשי של צפון אמריקה (NAFTA) - הסכמים אלה נותנים לתעשיית ההייטק הישראלית עדיפות בשווקים רבים בעולם.

בסוף שנות ה-90 החל משבר בענף ההייטק בעולם, ומשבר זה לא פסח גם על חברות ההייטק הישראליות, שהתקשו לגייס הון, חלקן נסגרו ואחרות נאלצו לפטר אלפי עובדים ולצמצם בהטבות הניתנות לעובדים בהן. רבים סוברים שזהו משבר זמני ובלתי נמנע, לנוכח ההגזמה בערכן וברווחיהן של חברות ההייטק, וכי המשבר יחזיר את החברות לערכן האמיתי.

**** עיבוד יהלומים -** במשך שנים רבות זה נחשב ענף ייצוא חשוב של ישראל. ראשיתו של ענף היהלומים בישראל הוא עם עליית יהודי אירופה בשנות ה-30, שבחרו לעסוק גם בארץ בענף בו עסקו באירופה. ענף זה התפתח במישור החוף, ובמיוחד בנתניה. ענף היהלומים פועל בדרך הבאה - יבוא אבני יהלום גולמיים וליטושם במעבדות בארץ. עבודת הליטוש דורשת כוח אדם מימון ומנוסה. מיקום המלטשה גמיש (בכל מקום) אבל עדיפות למרכזים מטרופולינים, בעלי נגישות גבוהה, קירבה לשדות תעופה ואיכות חיים גבוהה. ענף היהלומים סובל בעשור האחרון ממשבר משתי סיבות עיקריות:

א. ירידה בביקוש העולמי לתוצרת מוגמרת.

ב. כניסת מדינות נוספות לענף, שבהן שכר עבודה נמוך יותר.

**** תעשיות מזון -** תעשיות קלות עתירות כוח עבודה. ייצור מוצרי צריכה יומיומיים. התוצרת מיועד בעיקר לשוק המקומי, אך חלק ממנה גם מיוצא במיוחד אל ריכוזים יהודים בעולם. תעשיית המזון פזורה בכל ריכוזי האוכלוסייה בישראל, ובמיוחד במחוזות חיפה, ת"א והמרכז, ירושלים

**** השינויים שחלו בענף התעשייה בעקבות ההשתלבות בכלכלה הגלובלית:**

1. שינוי במבנה התעשייה - היקף התעשייה המסורתית הולך ומצטמצם, ואילו התעשיות המתקדמות ועתירות הידע מתחזקות. התעשייה המסורתית נחשפה לתחרות קשה עם מוצרי יבוא זולים. היה ביקוש מועט לתוצרת

מקומית, ולכן נסגרו מפעלים רבים ופוטרו אלפי עובדים. מפעלים מסורתיים אחדים התמזגו עם מפעלים אחרים, התייעלו ואימצו טכנולוגיה ושיטות עבודה מתקדמות, שצמצמו במספר העובדים ובהוצאות ותרמו להוזלת מחירים, וכך יכלו לשרוד בתחרות עם מוצרי יבוא זולים.

2. גידול ביצוא התעשייתי - כ 40% מהמוצרים התעשייתיים שיוצרו בארץ בשנת 2000 היו מיועדים ליצוא. יותר ממחצית היצוא הישראלי בראשית שנות ה 2000 מקורו מתעשיות עתירות ידע. 3. "מהפכת ההייטק". 4. יצירת קשרים כלכליים בינלאומיים - הגלובליזציה פתחה את שערי הארץ לפעילות של חברות רב לאומיות, שחלק מהן הקימו סניפים וחברות בת בארץ - לדוגמא חברות "אינטל", "מוטורולה", "מיקרוסופט". במקביל הצליחו כמה חברות ישראליות לפעול מחוץ לגבולות הארץ והפכו לחברות רב לאומיות - לדוגמא חברת "דלתא" לייצור מוצרי טקסטיל - את הכותנה רוכשים במצרים, את הטוויה עושים בטורקיה, סריגה וצביעה בישראל, תפירה בירדן. השיווק נעשה למדינות שונות בעולם. חברת "דלתא" סגרה מפעלים לא רווחיים בארץ והקימה מפעלים במצרים ובירדן לאחר הסכמי השלום.

1. שאלה : שינויים במבנה הבסיס הכלכלי של ישראל – המבוססת על "אטלס ישראל החדש" – האטלס הלאומי .

עיינו במפות מבנה התעסוקה באטלס ישראל החדש, האטלס הלאומי, עמודים 60-61 מפות ד' ה' ו' ז' ט' וענו על הסעיפים הבאים:

א. תארו את השינויים ואת המגמה המסתמנת במפות ובטבלה בעשרים השנים 1983-2003 .

ב. הסבירו שני שינויים עיקריים שהתרחשו במבנה הבסיס הכלכלי של ישראל.

ג. הסבירו שלוש סיבות עיקריות לשינויים אלה.

2. תמורות בענפי התעשייה ובמיקום המפעלים בישראל.

קרא את הקטע הבא וענה על השאלות:

חברת "דלתא" הוקמה בשנת 1975 כמפעל טקסטיל קטן לייצור תחתוני גברים. במעט הכסף שגייסו בעלי המפעל הם שכרו דירה קטנה בתל אביב, קנו 8 מכונות תפירה והחלו בייצור. עד מהרה הם הבינו שהשוק בארץ קטן וכי כדי לשרוד הם חייבים לייצא. ולכן כאשר החליטו לפרוץ לשוק שמחוץ לגבולות ישראל הם הכינו דגמים שונים של הסחורה וניסו למכור אותם בחו"ל. החברה הבריטית "מרקס אנד ספנסר" היא זו שפתחה בפניהם את הדלתות והכניסה את מוצריהם למכירה בכל סניפי הרשת..

חברת "דלתא" גדלה והתרחבה והקימה מפעלים נוספים בארץ ובשנת 1983 הקימה מפעל ראשון גם בסקוטלנד שבבריטניה. ההחלטה להקים מפעל דווקא בסקוטלנד נבעה משתי סיבות:

א. סקוטלנד קרובה יותר לשוק הצרכנים הבריטי ולכן נחסכות הוצאות ההובלה.

ב. הוצאות הייצור בסקוטלנד זולות יותר מאשר בלונדון.

בשנת 1994 חתמה ישראל על הסכם השלום עם ירדן, ובעקבות חתימת ההסכם החליטה "דלתא" לפתוח מפעל לייצור גרביים ולבנים בירדן ובמקביל לסגור מפעלים קטנים ולא רווחיים בישראל.

בשנת 2000 גילתה חברת "דלתא" שניתן לרכוש חומרי גלם באיכות מעולה

ממצריים ולטוות את החוטים המיועדים לאריגים בטורקיה.

היום חברת "דלתא" שולטת על 15 חברות בנות ב 10 מדינות שונות ומעסיקה כ 15000 עובדים"

אין ספק שהחברה נחשבת כמצליחה בקנה מידה בינלאומי.

א. מהו התהליך הגיאוגרפי כלכלי שעברה חברת "דלתא" עפ"י המתואר בטקסט? (8 נק')

ב. הבא שתי סיבות גיאוגרפיות שבגללן החליטה החברה לפתוח מפעל נוסף באירופה? (8 נק')

ג. "מיקומם של מפעלים תעשייתיים מושפע גם מתהליכים עולמיים" הסבירו היגד זה וכן הסבירו מה תהיינה ההשלכות העתידיות של תהליכים אלה על מיקומם של מפעלי תעשייה בישראל. (12 נק') **תשובה: שינויים במבנה הבסיס הכלכלי של ישראל. (מבוססת אטלס)**

א. 1983 – הענף המוביל שירותים ואחריו התעשייה, המסחר והפיננסים.
2003 – הענף המוביל שירותים ואחריו התעשייה, הפיננסים עלה למקום השלישי והמסחר ירד למקום הרביעי.

מספר המועסקים בחקלאות הוא הנמוך ביותר בהשוואה לשאר הענפים.
המגמה המסתמנת:

- עלייה **גדולה מאוד** במספר המועסקים בפיננסים.
 - עלייה **גדולה** במספר המועסקים בענף השירותים.
 - עלייה **מתונה** במספר המועסקים במסחר
 - עלייה **קטנה מאוד** במספר המועסקים בתעשייה
 - **ירידה** דרסטית במספר המועסקים בחקלאות.
- ב. ניכר שינוי במבנה הבסיס הכלכלי של ישראל : מעבר מכלכלת ייצור מוצרים לכלכלת שירותים.

- מספר המועסקים בחקלאות ירד בצורה דרסטית
- מספר המועסקים בתעשייה עלה במעט במשך 20 שנה
- מגזר השירותים עלה בצורה דרסטית.

ג. שלוש סיבות לשינויים אלה:

- ישראל מדינה מפותחת שבה כוח האדם משכיל ומיומן.
- ישראל הכניסה מודרניזציה בחקלאות ולכן וזה גרם לירידה דרסטית של מספר המועסקים בענף.
- תהליכי גלובליזציה הביאו לעלייה במספר המועסקים במסחר, פיננסים, שיווק וידע.

2. תמורות בענפי התעשייה ובמיקום המפעלים בישראל (קטע קריאה)

א. התהליך הגיאוגרפי כלכלי המתואר בטקסט הוא תהליך של מעבר מחברה חד מפעלית לרב לאומית. הסיבה לכך תהליכי הגלובליזציה העוברים על כלכלת העולם שבעקבותם ישראל היא חלק בלתי נפרד מהכפר הגלובלי.
ב. סביבות גיאוגרפיות לפתיחת מפעל נוסף באירופה קשורות ישירות למיקום המפעלים:

1. קרבה לשוק הצרכנים 2. כוח עבודה זול.

ג. אם בעבר היו הגורמים המסורתיים כמשפיעים (קרבה לח"ג ולמקורות אנרגיה ולכוח עבודה לא מיומן) מכריעים במיקום המפעל, היום אנו מדברים על גורמים גלובליים כמו כוח עבודה זול, קרבה לשוק הבינלאומי וכן גורם ההובלה פחות משמעותי

ההשלכות העתידיות: התהליכים העולמיים גורמים למעבר מפעלים ישראלים לחו"ל באותם מקומות שבהם כוח האדם זול יותר, ומאפשר למוצרים להתחרות בשוק העולמי.

ככל שיוקמו יותר מפעלים בחו"ל יסגרו יותר מפעלים בארץ, פיטורי עובדים בהיקף רחב יותר והגדלת אחוז המובטלים בעקב בעובדי התעשיות המסורתיות.

שאלה 5 – כלכלת ישראל והגלובליזציה

ציין ותאר מהם שני התהליכים שתורמו להשתלבות ישראל בכלכלה הגלובלית

א. שני תהליכים שתורמו להשתלבות כלכלת ישראל בכלכלה הגלובלית:

- ביטול מכסים – שהגבילו, בעבר, יבוא של סחורות לישראל ומישראל.

- רפורמות כלכליות במשק הישראלי – הפכו אותו נגיש יותר לגורמים ומשקיעים מהחוץ.
 - התעניינות חיצונים בהון האנושי שבמדינת ישראל.
 - רכישת חברות ישראליות ע"י חברות בין-לאומיות.
 - חברות ישראליות רוכשות חברות זרות ו/או הופכות רב-לאומיות.
 - תהליך השלום שעודד השקעות של חברות זרות בארץ.
 - הסרת ההגבלות על מסחר והחזקת מטבע זר.
 - הפרטת מפעלים ממשלתיים.
 - מענק ממשלתי והטבות לחברות זרות.
- ב. הצג יתרון אחד וחסרון אחד של השתלבות בכלכלה הגלובלית ודוגמא לענף ששגשג ולענף שנפגע בעקבות הגלובליזציה.
- יתרונות:** - צמיחה באמצעות השקעות מחו"ל, ולא רק השקעות בארץ. –
שיתוף ידע וקשירת קשרים בינלאומיים במר"פ, בעיקר בתחומי ה" היי טק". –
יצירת מקומות עבודה חדשים ונוספים. – **נפתחים** שווקים חדשים לייצוא. –
שיפור התוצרת המקומי בעקבות הצורך להתחרות עם מוצרי ייבוא. – **התייעלות**
של מפעלים מסורתיים והכנסת טכנולוגיות חדישות בתהליך הייצור.
- חסרונות:** - פגיעה בתעשייה המסורתית בגלל תחרות מחו"ל. – עקב תלותו של השוק המקומי בשווקים חיצוניים, הוא מושפע מהם בעת משברים בכלכלה העולמית. – העמקת הפער הכלכלי בין עניים לעשירים. – העברת מפעלים לשטחים או לחו"ל גורמת לאבטלה בארץ.
דוגמא לענפים ששגשגו: היי-טק, שירותים, מזון (אסם-נסטלה).
דוגמא לענפים שנפגעו: תעשייה מסורתית: טקסטיל, היי-טק (בזמן משבר עולמי).